

toets steen

Inhoud

- 3 Voorwoord
- 4 Een eeuw Heger en van den Berg in Zeist!
- 7 Leren kijken
- 8 Artemisia Gentileschi en Sofonisba Anguissola
- 10 Het penseel van Erie Merkus
- 12 Klik op kunst
- 14 Doesburg en Lalique, een wonderlijke combinatie
- 16 De strip van Dr. Heinz
- 17 Programma
- 18 Contactgegevens

Het voorblad

Op het voorblad ziet u het werk van Erie Merkus, meer over Erie leest u in het interview op bladzijde 10.

De Klop Mode

www.deklopmode.nl, Slotlaan 127 Zeist, 030-6919356

Voorwoord

Alweer de tweede uitgave van de Toetssteen dit jaar en je ziet en voelt meteen dat deze anders is dan de vorige edities.

In de vorige editie kondigden we aan dat we zouden gaan inventariseren of we de Toetssteen online zouden kunnen gaan aanbieden. Nou dat hebben we geweten, nee dus, absoluut nee dus. De Toetssteen ligt zo lekker in de hand, dat willen we echt zo houden was de ongevraagde reactie van velen. In dit nummer vinden jullie een geweldig interview met Arend Boshuis, de huidige eigenaar van Heger en an den Berg die dit jaar hun 100 jarig bestaan vieren. Wat deze twee zaken met elkaar te maken hebben? Wel in dat gesprek kwam het aanbod van Heger en van den Berg de Toetssteen in full-color en goedkoper via hen te drukken. Besparing nummer een! Daarnaast gaan we vanaf nu de Toetssteen, met je naam erop, in het atelier leggen om van daaruit mee te nemen, geen portokosten meer, besparing nummer twee.

En dan nu weer over de inhoud, we wensen jullie veel leesplezier met twee beschrijvingen van tentoonstellingen, met het penseel, met een stukje over kijken en schilderen en met de vaste onderwerpen zoals Klik op Kunst en de strip van Dr. Heinz.

Wij wensen jullie allen een heerlijk voorjaar en veel plezier straks met het buiten schilderen.

— Nel Barnier

Kunst

Wat we willen:

Momenten

Van helderheid

Of beter nog: van grote

Klaarheid

Schaars zijn die momenten

En ook nog goed verborgen

Zoeken heeft dus

Nauwelijks zin, maar

Vinden wel

De kunst is zo te leven

Dat het je overkomt

Die klaarheid, af en toe

— *Martin Bril*

Door Ninon Boshuis

Een eeuw Heger en van den Berg in Zeist.

Wie zich in Zeist en omgeving bezig houdt met tekenen, schilderen, schildermaterialen en presentatie-middelen kent Heger en van den Berg gevestigd in het centrum. Vorig jaar ving de redactie van de Toetssteen op dat dit familiebedrijf in 2022 zijn 100-jarig bestaan viert. Een mooie aanleiding vonden we, voor een gesprek met de huidige eigenaar Arend Boshuis.

Begin maart spreken we af in de winkel en aan de koffietafel bij Arend horen we over het familiebedrijf, dat in 100 jaar uitgroeide van een kantoorboekhandel naar een veelzijdige zaak voor kunstenaars. Daarna maken we een rondje achter de schermen, in de lijstenmakerij en de repro-afdeling en ontstaat een levendig en concreet beeld van de opeenvolgende ontwikkelingen en uitbreidingen van het bedrijf in de afgelopen decennia.

De geschiedenis van een eeuw ondernemerschap

Arend steekt enthousiast van wal met een tijdlijn van het familiebedrijf. In 1922 start de zaak van de heer Anton Heger aan de Jagerlaan. Jaren later wordt schoonzoon van den Berg partner in de zaak en is de naam voortaan Heger en van den Berg.

De eerste twee decennia is het voornamelijk een kantoorboekhandel en vlak voor de oorlog wordt een kopieer

- en reproductiehoek ingericht. Deze groeit na de oorlog snel uit, niet in het minst omdat in deze naoorlogse periode, de wederopbouw, veel wordt gebouwd. Architecten en aannemers hebben grote behoefte aan het kopiëren en drukken van architectentekeningen die destijds handmatig werden getekend op vaak groot formaat. Op die eerste ontwikkeling volgt een nieuwe boost in de jaren 60, als de bouw van de Bijlmer om een grotere reproductiecapaciteit vraagt. Heger en van de Berg heeft met deze service veel succes in een groter wordende regio. Omdat steeds grotere apparatuur nodig is, komt het rond 1970 tot samenwerking met de nieuwe firma Océ-van der Grinten, die de grote opdrachten buiten de deur realiseert. Het verplaatsen van de repro naar buiten geeft weer ruimte om het aanbod van de winkel uit te breiden. Men besluit om naast kantoorartikelen te gaan investeren in een afdeling voor kunstschilderartikelen en mw. van den Berg en de dochters Carrie en Wilma gaan meewerken in de zaak.

De kunstschilders-afdeling groeit flink en daarom vindt in 1985 een verbouwing plaats om het aanbod beter te kunnen presenteren. In datzelfde jaar komt Arend Boshuis in dienst om zich te gaan richten op de kunstschilderafdeling en de reproductie.

Rond de eeuwwisseling maakt de gemeente Zeist plannen voor herinrichting van het oude centrum. Dit brengt de nodige verschuivingen met zich mee voor de Zeister middenstand. Voor Heger volgt een periode met een aantal personele wisselingen en verhuizingen, die ook nieuwe kansen opleveren voor uitbreidingen. Zo kan op de Jagerlaan de winkel worden uitgebreid van 200 tot 400 m² waardoor de reproductieafdeling ook inlijstwerk kan gaan uitvoeren.

Tussentijds heeft Arend Boshuis ook een zaak in Doorn opgezet, hier met zijn vrouw een aantal jaren gewerkt en vervolgens heeft hij de winkel in 2004 overgedaan aan een zwager. Deze zaak is nu bekend als De Waal Kunst en Kantoor aan de Dorpsstraat. Arend Boshuis neemt de zaak in Zeist in 2004 over van de toenmalige eigenaar De Jong, met handhaving van de naam Heger en van den Berg. Al met al maakt Arend inmiddels al 37 jaar deel uit van het Hegerteam. Maar de zojuist binnengekomen "Snor" van de reproductieafdeling werkt er al 38 jaar. Altijd baas boven baas.

In 2004 verhuist de zaak naar een pand met nog meer ruimte, nu aan de Steynlaan.

Bij het herinrichten van het Zeister centrum in 2014 ontstaat de kans om weer terug te keren naar het oude centrum van Zeist, naar de huidige plek op Voorheuvel 76. Dit pand (voorheen de grote verlichtingszaak van George Smit) biedt de mogelijkheid om alle afzonderlijke afdelingen goed in te richten. Met de overname van het Zeister bedrijf Tempofix krijgt in 2018 verdere professionalisering van de reproductie en de lijstenmakerij vorm. De huidige naamgeving is aangepast naar Heger en van den Berg /Tempofix. In de copyshop kan je terecht voor kleurkopieën, fotoafdrukken en giclée reproducties, variërend in formaten van A4 tot 1 meter breed.

Ontwikkeling van de kunstschilderafdeling

Aanvankelijk is de vraag naar materiaal voor het schilderen in olieverf en plakkaatverf overheersend en wordt vooral het Nederlandse merk Talens verkocht. De ontwikkeling van acrylverf gaf het kunst-schilderen een enorme boost. Er waren verschillende merken, onder andere de Rembrandt Polymeerverf van Talens en de ARA-verf, die zich ontwikkelde van studieverf naar een hoger kwaliteitsniveau. Voor de aquarelverf is er een vergelijkbaar traject van Talens naar Winsor&Newton als dit Engelse kwaliteitsmerk zich gaat richten op de buitenlandse markt. Intussen wordt ook geëxperimenteerd met het maken van wateroplosbare

olieverf. Na de polymeerverf komt de inmiddels bekende Cobraverf op de markt. Het duurde wel even voordat dit product door het publiek werd geaccepteerd maar sinds het TV-programma 'De Nieuwe Rembrandt' is de belangstelling snel groeiende. Samen met de ruimere vrije tijd die men kreeg was dit een grote stuwende kracht voor de groei van de winkel.

De lijstenmakerij

Na al deze informatie krijgen we een rondleiding langs de lijstenmakerij. Aan de wand is een grote hoeveelheid voorbeelden van lijstprofielen aangebracht en in een hoek staat een enorme 'snel-snijmachine' opgesteld voor passe-partouts van divers formaat. Het aanbod van de lijstenmakerij groeit nog steeds met eigentijdse voorzieningen om kunstwerken in verschillende vorm in te lijsten of te presenteren, nu ook op het gebied van fotopresentaties. Trots laat Arend weten dat al het inlijstwerk in eigen huis wordt uitgevoerd door de lijstenmaker, en dat hij zelf ook geniet van deze creatieve en ambachtelijke kant van zijn werk. Ook laat hij glunderend nog het "drukkersmuseumpje" zien, een kast waarin attributen, die van pas kwamen bij het drukken in vroegere tijden, zijn opgesteld.

Plannen voor de toekomst

Inmiddels heeft Heger en van den Berg een groep van 8 medewerkers in dienst, veel met ervaring of opleiding in de kunstsector.

De klantenkring bestaat vanaf het begin uit professionele kunstenaars en vrijetijdsschilders maar de laatste jaren levert het groeiend aantal gepensioneerden een nieuwe klantenkring op. In de coronatijd was goed te merken dat mensen meer aan creatieve activiteiten toe kwamen en tijdens de lockdowns lijkt er ook meer belangstelling te komen van jongere amateurschilders.

In de loop der jaren is de variëteit in materialen en merken enorm toegenomen, zoals Toetsleden kunnen ervaren als ze de winkel bezoeken.

Arend Boshuis is van plan om in de toekomst weer workshops aan te bieden om de nieuwe doelgroepen met verschillende materialen kennis te laten maken. Op korte termijn wil hij ook de mogelijkheid voor verkoop en informatie via internet opzetten. Dit is in de afgelopen periode wel een gemis gebleken.

Ons geanimeerd gesprek sluit Arend af met de constatering “de locatie zit ons inmiddels als gegoten”. En jullie redactie herkent dit in de open sfeer en de vakkundige informatie van de medewerkers. Als klant voel je je in deze “snoepwinkel” voor kunstenaars en creatieve mensen snel thuis. Veel Toetsleden zullen Heger en van den Berg dan ook in dit mooie jubileumjaar 2022 weer graag bezoeken.

Op de vraag of Arend zelf ook schildert antwoordt hij: "totaal niet, daar ben ik nog niet aan toe, maar misschien als ik met pensioen ga".

— Rina, Bowine, Marjon

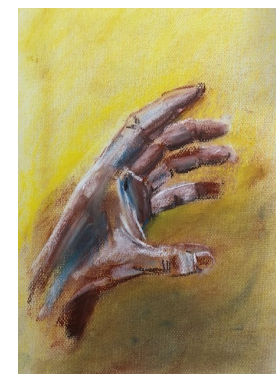
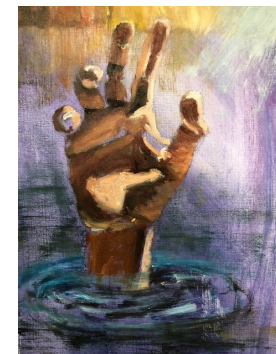
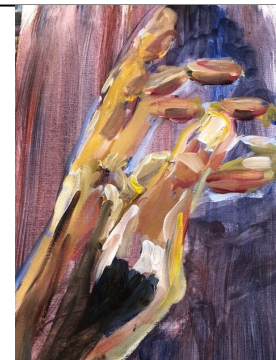
Leren kijken.

Ik ben nu zo'n drie jaar lid van de Toets en ga met enige regelmaat naar de teken en schildersessies. Zomers lekker in de buitenlucht en de rest van het jaar naar Zeist. Er wordt mij vaak gevraagd wat doe je daar eigenlijk? Je hebt thuis toch een atelier?

Ik leg dan uit dat wij wel begeleiders hebben die ons bijstaan en inspireren, maar dat het uitdrukkelijk niet gaat om een vorm van klassikaal lesgeven. De begeleiders hebben begrip voor het feit dat niet iedereen een begaafd kunstenaar is, dat er wel degelijk verschillen zijn tussen het niveau van de deelnemers, maar dat iedereen veel plezier beleeft aan het creatief bezig zijn. In de sessies zijn we vooral bezig met leren kijken. Wij zien wel alles maar wij kijken maar half. Zij geven aandacht aan kleur, verhoudingen, restruimtes en perspectief. Het goed daar naar kijken is niet iedereen aangeboren maar met hulp wel aan te leren. Een voorbeeld daarvan is het tekenen/schilderen van je eigen hand. Dat hebben wij inmiddels vele malen gedaan waarbij het resultaat toch elke keer anders is. Afgelopen donderdag gaf Mascha het advies om je papier/doek eerst te voorzien van een kleurige onderlaag en daarna pas je hand weer te geven.

Meestal teken je die hand op een witte ondergrond. Het resultaat werd nu veel aangenamer, veel dynamischer en vooral veel echter. Zij vond het een goed idee om daar een paar afbeeldingen van te laten zien in de Toetssteen en heeft mij verzocht daar een verhaaltje bij te schrijven. Zelf was ik er zo door geïnspireerd dat ik het thuis nog eens heb geschilderd op doek en met olieverf. Dank je wel, Mascha.

— Jaap van Ek

Artemisia Gentileschi en Sofonisba Anguissola.

Artemisia Gentileschi en Sofonisba Anguissola, wat een prachtige namen. Toch ben ik blij dat mijn dochters niet zo'n moeilijke naam hebben. Het waren twee schilderesen uit de vroege Italiaanse Barok. In die tijd waren de meeste schilders mannen ook voor die tijd. Er waren wel vrouwen die schilderden maar dat waren nonnen.

Ik schrijf dit stukje naar aanleiding van de tentoonstelling in het Rijksmuseum Twenthe over Artemisia. Een schitterende tentoonstelling van hele grote schilderijen van Artemisia.

Zelfportret Artemisia

Wie was Artemisia. Ze werd geboren in Rome in 1593, kreeg les van haar vader Orazio, een bekend schilder in die tijd. Zij bleek een enorm talent te hebben voor schilderen. Ook leerde zij lezen en schrijven, al heel bijzonder voor vrouwen in die tijd. Ze kreeg les van de landschapschilder Tassi, die haar o.a. perspectief leerde, maar haar ook verkrachtte. Dit heeft een enorme impact gehad op haar leven en haar werk. Zij hoopte met Tassi te trouwen, maar helaas. Het kwam tot een proces waarin Tassi werd verbannen uit Rome, dat vonnis werd niet uitgevoerd.

Op 17-jarige leeftijd schilderde Artemisia haar eerste meesterwerk: de mooie Bijbelse Susanna, die tijdens het baden lastig werd gevallen door twee ouderlingen. Artemisia vertrok voor haar huwelijk met een minderbegaafde schilder naar Florence. Daar leerde zij Galileo Galilei en Cosimo II de 'Medici kennen. In Florence werd zij als eerste vrouw toegelaten tot de academie. Zij leefde zich uit in het schilderen van sterke vrouwen, heldinnen die zelf het heft in handen namen, gevolg van de problemen met Tassi. Zij schilderde Judith met het hoofd van de legeraanvoerder Holofernes, Jaëll die een tentharing door het hoofd van de slapende Sisera slaat en natuurlijk David met het hoofd van Goliath. Maar ook Maria en Maria Magdalena. Zij verwerkt de ervaringen uit haar eigen leven in haar schilderijen.

Artemisia schilderde met veel clair-obscur, net zoals Caravaggio en later Rembrandt.

Na Florence vertrok zij naar Venetië en Napels waar zij steeds beroemder werd. Haar broers hielpen haar met administratie zodat zij veel tijd aan haar werk kon besteden. Na een bezoek aan Engeland waar zij werkte bij Karel I keerde zij terug naar Italië, waar zij waarschijnlijk aan de pest overleed.

— Hans Doortmont

Sisera en Jaëll

Judith en Holofernes

Susanne en de oudsten

Maria Magdalena

David en Goliath

Het Penseel van Erie Merkus.

Het penseel is doorgegeven aan Erie Merkus de voorzitter van onze mooie vereniging en schilderend lid.

Erie is geboren in Venlo en heeft daar zijn jeugd doorgebracht.

Op de middelbare school kreeg hij tekenles van Toon van de Ven en werd hij gegrepen door de manier waarop die man kon vertellen. Hij werd er door geboeid, meegesleept en verdwaalde in zijn fantastische vertellingen.

Op zijn achttiende verhuisde hij naar Amsterdam waar hij pedagogiek ging studeren.

Hij heeft zijn opleidingen gevolgd bij het ACC in Amstelveen, een cultureel centrum waar hij o.a. schilderles kreeg van Hans Olsthoorn.

In 1995 verhuisde Erie naar Zeist en is zich intensief gaan toeleggen op het schilderen. Toen ging hij naar de Werkschuit,

waar hij les heeft gehad van Jan de Haas, Noor van Os en later bij het UCK bij Tineke Bosma en Henri Pierre Tatin, een te gekke en temperamentvolle Fransman die ook gastdocent bij de Toets is geweest. Hij zei altijd “Schilderen is doen, kijken en dan pas denken!”

Bij de Werkschuit heeft hij in het bestuur gezeten samen met Cees van Es. Daar hoorde hij van het bestaan van de Toets. En vervolgens werd hij lid, dat was in 2007.

Toen Cees in 2018 stopte als voorzitter heeft hij Erie voorgedragen als nieuwe voorzitter. Hij zei daarbij: “Het is niet veel werk hoor, zo'n drie tot vier vergaderingen per jaar ....” Inmiddels is Erie aan zijn tweede termijn bezig. De eerste vier jaren waren leuk maar ook zwaar. Corona brak uit, wat heel veel tijd en improvisatie eiste en daarbij had hij ook nog een bijna fulltime baan.

Atelier open en dicht, maximaal aantal plaatsen per sessie, docenten online, zoom-vergaderingen etc.

Daar bovenop komt dat we moeten uitkijken naar een nieuw atelier en hebben we ook te maken gehad met verstoppingen en stroomstoringen in het atelier... Maar Erie is een echte positivo, hij stimuleert iedereen en als een echte pedagoog krijgt hij de juiste mensen op de juiste plaats! Eind vorig jaar is hij gestopt met werken en kon hij zijn verjaardag vieren met een prachtige overzichtstentoonstelling, die ondanks coronabeperkingen heel goed werd bezocht. Hij heeft regelmatig exposities gehad zowel solo als in groepsverband, waarvan ik er een wil uitlichten.

Met een groep Exto-leden was het thema “de vagina, een ode aan de vrouw” met de geweldige titel “Mea vulva; mooi kut”. De expositie werd geopend door Marleen Temmerman, een Belgische senator en gynaecoloog, die meteen door het werk werd gegrepen. Zij wees op een werk en zei “Die is van mij!” Het bleek het schilderij van Erie te zijn. Een tijd later werd zij geïnterviewd in haar werkkamer, staande voor dat schilderij. Erie werd daarop gebeld door collega's met “Je schilderij is op de TV!” Geweldig toch!

Op de vraag weet je nog hoe het voelde toen jij je eerste schilderij verkocht: 'Ja, tijdens een vakantie in Drenthe zat ik bij een klein dorpje een boerderijtje te schilderen en er

kwamen wat mensen kijken. De boerin kwam ook eens poolshoogte nemen om te zien wat er aan de hand was. Ze keek naar het werk, vond het mooi, ging weg en na verloop van tijd - het was toen bijna af - kwam ze terug en vroeg: is het te koop? Verbouwereerd, want die vraag had ie niet verwacht, zei hij ja hoor. De boerin: wat moet het kosten? Eh.. vijftig gulden. Oké zei de boerin! Dezelfde avond is hij met Tanja uit eten gegaan en je begrijpt het al: de vijftig gulden waren op!

Nu schildert Erie vooral naakten. Op de vraag waarom zegt hij “Naakt staat voor mij symbool voor de pure mens”. Door middel van de naakte mens, aldus zonder opsmuk en poespas probeert hij de kern, het wezen van de mens weer te geven in zijn werk. Opvallend is dat zijn werk veelal mensen weergeeft die afgezonderd en in zichzelf gekeerd lijken te zijn. Als pedagoog duidt hij ons op de onderliggende paradox in zijn werk die enerzijds de kern van het menszijn weergeeft als de geïsoleerde en naar binnen gerichte mens. Tegelijkertijd kan de mens geen mens zijn zonder zijn omgeving.

Ondanks dat hij vaak te horen krijgt over zijn werk “Dat is een echte Erie” vind hij het lastig zijn stijl te duiden. Hij omschrijft

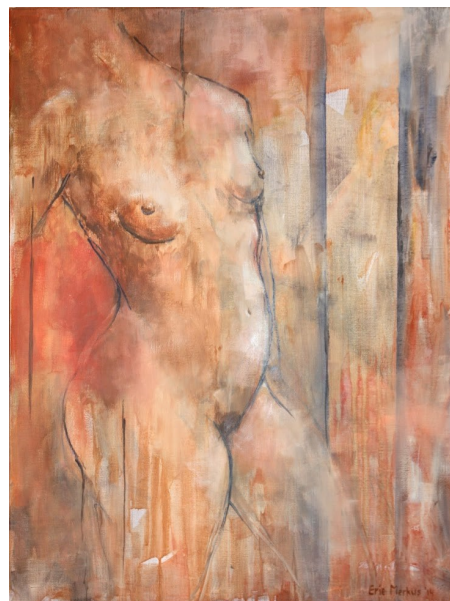
zijn stijl zelf als een afwisseling tussen schetsmatig, realistisch en abstraherend. Hoewel het werk van Erie afwisselend en divers is, is zijn werk kenmerkend. Eenieder herkent zijn werk al dan niet aan de in zichzelf gekeerde naakten en/of zijn bekende ‘blauwe schetslijnen’.

Voor Erie zijn Lucian Freud, Jan Sluijters en Kees van Dongen favoriete schilders, maar ook de oude meesters bewondert hij. Op de vraag wat voor hem een leven zonder kunst is, antwoordt Erie “een leven zonder kunst bestaat niet, zoals ook de ervaring van andere kunstvormen als muziek maken en schrijven, concerten en musea bezoeken”. Schilderen is nu geen hobby meer voor Erie, het is een staat van zijn.

“Kunst geeft een doorkijk hoe het ook kan zijn, want zonder kunst sta je stil.”

Meer werk van Erie kun je vinden op www.eriemerkus.nl

Erie geeft het penseel door aan Frans Vernooij

Klik op Kunst.

In deze rubriek vermelden we bronnen waarin je kunt zoeken naar recente informatie en beeldmateriaal op websites, in boeken, filmpjes of in het aanbod van musea.

Om je te verdiepen in kunstenaars, schildertechnieken en actueel kunstaanbod. Maar ook om tips door te geven aan de redactie over wat voor onze leden interessant kan zijn.

Stuur je reactie in naar redactie@detoets.nl

Musea actueel

Museum Singer Laren.

Nieuwe aanbouw met Collectie Nardinc, geopend maart jl.

Sluiters en de modernen. Voor het eerst te zien, Sluiters, van Dongen, e.a.

9 maart-28 augustus 2022.

“Het gevoel van Singer” Collectiepresentatie met accent op Emotie.

8 maart - 8 mei 2022.

www.singerlaren.nl

Museum Arnhem.

Opening na langdurige verbouwing op 13 mei 2022.

“Tenminste houdbaar tot”

13 mei- 9 januari 2023.

De relatie tussen mensen en natuur door de eeuwen heen, verteld door kunstenaars.

“Van links naar rechts”

13 mei- 23 november 2022.

Een nieuwe kijk op neo-realisme.

www.museumarnhem.nl

Stedelijk Museum Schiedam.

Opening na langdurige verbouwing op 14 mei 2022.

Het museum richt zich op nu levende kunstenaars, naast de collectie van kunstenaars na 1947.

“Zonvonkengesproei”, openingsexpositie.

speelse en vaak overweldigende installaties van Zoro Feigl, die van alles laat rollen en draaien, ook als je denkt dat het niet kan. Voor het eerst veel werk van Feigl bij elkaar.

14 mei – 11 september 2022.

“Van Oerbeest tot ronkende croissant”

vijftig aanwinsten naast bekende werken uit de collectie met o.a. Karel Appel en Jan Schoonhoven.

14 mei – 26 juni 2022.

www.stedelijkmuseumschiedam.nl

Nieuwsbrieven

Nieuwsbrieven per email van kunstorganisaties of tijdschriften. Aanmelden via de genoemde website of door abonneren.

Kunstenaarsgenootschap De Ploegh.

Maandelijkse Nieuwsbrief van Kunstenaarsgenootschap De Ploegh, Amersfoort. Nieuws over hun tentoonstellingen, presentaties en interactieve bijeenkomsten in de galerie. Aanvragen via info@deploegh.nl.

Websites

KlimaatExpo 22.

KlimaatExpo '22 wordt georganiseerd door ArtWorlds en Museum De Fundatie. Het komt voort uit de bekende Zomerexpo. Kunstenaars kunnen werk aanmelden waarna anonieme selectie volgt. Gekozen werken worden in de herfst getoond in een verkooptentoonstelling in en rond het Museum De Fundatie te Zwolle. Inschrijven en aanleveren voor 15 juni 2022.

<https://klimaatexpo.nl/zomerexpo/het-project/>

Kunst en emotie.

Er verschijnt een visualisatie van 1500 kunstwerken die zijn gekoppeld aan emoties, op basis van wetenschappelijk onderzoek. Klik door op de emotie-omschrijving, en voorts op de kunstwerk-icoontjes. Je krijgt beschrijving en informatie omtrent het werk en de maker.

<https://barradeau.com/2021/emotions-map/>

Boeken

Suggesties voor boeken over kunstenaars en kunst. Geef het ook zeker door als jij een interessant boek voor Toetsleden hebt gesignaleerd.

Weten wat je ziet. Dertig atelierbezoeken door Alex de Vries.

Uitgave MisterMotley/uitgeverij De Zwaluw.

Gesprekken met kunstenaars aan de hand van twee vragen: wat maak je en waarom.

Bestellen via www.mistermotley.nl , €29.95 (tot 19.04) daarna 34,95.

Gids naar Nederlandse musea. Op weg naar de kunst.

Mickey Pillar en Kristoffel Lieten. Waanders Uitgevers Zwolle 2019. 190 pg.

De auteurs nemen je mee naar 30 musea verspreid door het land. Ze belichten kenmerkende werken, mooie zalen, interessante elementen van het museumgebouw . Handig zijn de compacte overzichten van de voorzieningen per museum en een QR code naar de website van het museum.

—Marjon Vink

Doesburg en Lalique, een wonderlijke combinatie.

Onlangs bezocht ik het mooie Hanzestadje Doesburg, voor mij de eerste keer. Aanleiding voor mijn bezoek was de tentoonstelling “De Stijl, Theo van Doesburg en tijdgenoten” in het plaatselijke Lalique Museum. Eerlijk gezegd had ik nog nooit van de naamgever van het museum, de Franse glaskunstenaar en edelsmid René Lalique, gehoord, een hiaat in mijn kennis van de kunstgeschiedenis.

Het museum bezit een aanzienlijke verzameling glaswerk en sieraden van René Lalique, die leefde van 1860 tot 1945. Zijn werk wordt gerekend tot de art nouveau en art deco. Hij is bij het grote publiek bekend geworden door zijn ontwerpen voor parfumflacons.

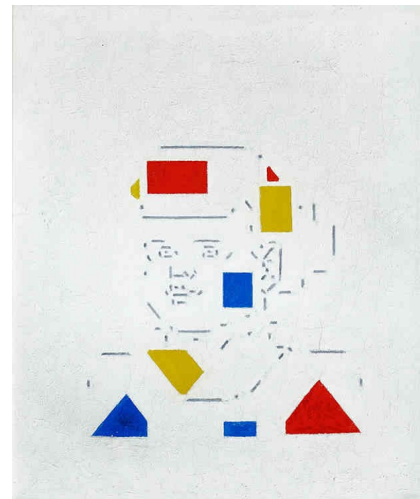
Het museum geeft helaas geen informatie over de relatie van Lalique en Doesburg. Het blijft gissen waarom uitgerekend in Doesburg dit museum is gevestigd.

Kenmerkend voor de art deco en art nouveau is de overdaad aan versiering: planten, dieren, vrouwen. Het is allemaal bijzonder kundig gemaakt, maar op één of andere manier raakt het mij niet.

Ongeveer in dezelfde tijd dat de art deco en art nouveau bloeiden, kwam een kunststroming op die radicaal brak met de tot dan toe gangbare kunstvormen: de abstracte kunst. In Nederland speelde een groep kunstenaars onder de naam De Stijl hierin een belangrijke rol. Eén van de initiatiefnemers van De Stijl was Theo van Doesburg, pseudoniem van Christian Küpper. Ik heb nergens kunnen vinden waarom Van Doesburg dit pseudoniem heeft gekozen. Ook het museum in Doesburg geeft hierover geen informatie.

De expositie bevat, naast werken van Van Doesburg, werken van andere leden van De Stijl zoals Mondriaan, Van der Leek en Rietveld, maar ook van Kandinsky, Malevich en nog vele anderen.

Bert van der Leek- Kleindochter Lon
(Madeleine Babette)

Van Doesburg liet zich inspireren door een geschrift van Kandinsky waarin hij spreekt over de vergeestelijking van de kunst. Hiermee bedoelt hij dat kunst uit de geest ontspringt en niet uit de waarneembare wereld om ons heen. Kandinsky zet zich daarmee af tegen de Jugendstil en de art nouveau. Dat is natuurlijk een interessant gegeven in een museum dat vernoemd is naar een belangrijke vertegenwoordiger van de art nouveau.

De kunstenaar construeert een nieuw symbool met zijn kwast Dit symbool is geen herkenbare vorm van iets dat al af, gemaakt Of al aanwezig is in deze wereld — El Lissitzky

Kunst moest in de ogen van de kunstenaars van De Stijl worden ontdaan van alle niet essentiële elementen. Kenmerkend voor De Stijl zijn dan ook de elementaire geometrische vormen, en de primaire kleuren. De werken in de tentoonstelling van “De Stijl, Theo van Doesburg en tijdgenoten” vormen dan ook een schril contrast met de werken van Lalique: de Stijl strak, geometrisch, sober; Lalique weelderig en overdadig.

Maar moeten we het dan doen met de verschillen tussen Lalique en Van Doesburg en de zijnen? Of zijn er ook overeenkomsten? Ligt daar misschien het antwoord op de vraag waarom de tentoonstelling van Van Doesburg uitgerekend in het Lalique Museum is?

Jugendstil, art deco en art nouveau zijn niet alleen zichtbaar in de beeldende kunst in enge zin, maar ook in de vormgeving van gebruiksvoorwerpen, meubels, architectuur. Lalique maakte glazen schalen, vazen en uiteraard parfumflacons.

Bij de kunstenaars van De Stijl zien we dat ook. Rietveld ontwierp zijn bekende stoel (en veel andere meubels) en ontwierp het Rietveld Schröder Huis. Van Doesburg had veel invloed op de activiteiten binnen het Bauhaus, ontwierp meubels en zijn eigen huis, maakte ontwerpen voor glas-in-lood, etc.

Het museum is nogal rommelig en bevat veel kleine ruimtes die via kruip-door-sluip-door-routes zijn te bereiken. In de ruimtes hangen kunstwerken en informatieve teksten, maar er worden vaak ook video's vertoond. Hierdoor sta je elkaar voortdurend in de weg. Misschien was de informatie die ik gemist heb, wel aanwezig, maar heb ik het domweg niet gezien, vanwege de inrichting van het museum. Ik ving ergens in de wandelgangen flarden op van een gesprek over een mogelijk nieuwe locatie voor het museum.

— Erie Merkus

Strip van Dr. Heinz

DR. HEINZ, PROB

2022 - 1

HANS DOORTMONT

GA WEG ENGERD.
GEBIET VAN'T LEVEN

Programma

maandag	14.00– 16.00	Araz
dinsdag*	9.30– 12.00	Open atelier*
dinsdag	14.00– 16.00	Margo
dinsdag	20.00– 22.00	Jil
woensdag	10.00– 12.00	Willem
woensdag	20.00– 22.00	Jan
donderdag	10.00– 12.00	Leone
donderdag	14.00– 16.00	Mascha
donderdag*	19.30– 22.00	Open atelier*
Vrijdag*	9.30-12.00	Open atelier*

Voor wijzigingen in het programma zie de sneltoets!

10 Januari 2022	Week 2	Vrije keuze
17 Januari 2022	Week 3	Naakt model
24 Januari 2022	Week 4	Stilleven
31 Januari 2022	Week 5	Gekleed model
7 Februari 2022	Week 6	Vrije keuze
14 Februari 2022	Week 7	Naakt model
21 Februari 2022	Week 8	Stilleven
<i>Week 9 Voorjaarsvakantie</i>		
7 Maart 2022	Week 10	Vrije keuze
14 Maart 2022	Week 11	Naakt model
21 Maart 2022	Week 12	Stilleven
28 Maart 2022	Week 13	Gekleed model
4 April 2022	Week 14	Vrije keuze
11 April 2022	Week 15	Naakt model
18 April 2022	Week 16	Stilleven
25 April 2022	Week 17	Gekleed model
<i>Week 18 Meivakantie</i>		
9 Mei 2022	Week 19	Naakt model
16 Mei 2022	Week 20	Stilleven
23 Mei 2022	Week 21	Gekleed model
30 Mei 2022	Week 22	Vrije keuze
6 Juni 2022	Week 23	Naakt model
<i>Vanaf Week 24 Zomervakantie</i>		

Teken - en schilder vereniging

'de Toets'

www.detoets.nl

Atelier

Noordweg Noord 149 b,
3704JG Zeist (toegang via PGGM
Noordweg Noord 150)
Tel.: 06 18695480

IBAN nr.: NL70INGB0003179972
t.n.v. penningmeester De Toets, Zeist.
(K.v.K.: 40476422)

Ledenadministratie

Dirk Verstegen
0641514495
dirkverstegen@gmail.com

Toetssteen redactie

Nel Barnier
Rina van Kilsdonk
Marjon Vink
Bowine Vlak
redactie@detoets.nl

Bestuur

Voorzitter:
Erie Merkus
030-6959476
e.merkus@xs4all.nl

Secretaris:
Dirk Verstegen
0641514495
dirkverstegen@gmail.com

Interim Penningmeester:
Dirk Verstegen
0641514495
dirkverstegen@gmail.com

Culturele zaken:
Rina van Kilsdonk
0630282974
rinavankilsdonk782@gmail.com

Beheer:
Hans Doortmont
0640011879
hansdoortmont@outlook.com

Modellenorganisatie:
Martin van der Mey
0615107983
mvandermey@live.nl

PR commissie:
Nel Barnier
030-2751647
nel.barniernl@gmail.com

Gastdocenten

Jan de Haas
0615409122
jandehaas43@hotmail.com
www.jandehaas.com

Jil Klappe
0629031550
jklappe@gmail.com
www.jilklappe.eu

Margo van Berkum
0640683204
margovanberkum@gmail.com

Araz Hama Hussein
0629234826
arazsivan@hotmail.com
www.arazhama.com

Mascha Teune
0644558816
maschateune@hotmail.com
www.maschateune.nl

Willem Vreeswijk
0614792433
halter@planet.nl
www.willemkvreeswijk.nl

Leone Zielhuis
0627126800
leonezielhuis@gmail.com

Alles voor kunst en kantoor, de mooiste
lijsten en drukwerk onder één dak in Zeist.

Via onze digitale
nieuwsbrief blijft u op
de hoogte. Inschrijven
kan via onze website.

Als lid van de Toets
ontvangt u altijd 10%
korting bij ons!

HEGER EN VAN DEN BERG | TEMPOFIX
VOORHEUVEL 76 | 3701 JG ZEIST
030-6930502 | WWW.HEGERZEIST.NL

Teken - en schilder vereniging

'De Toets'

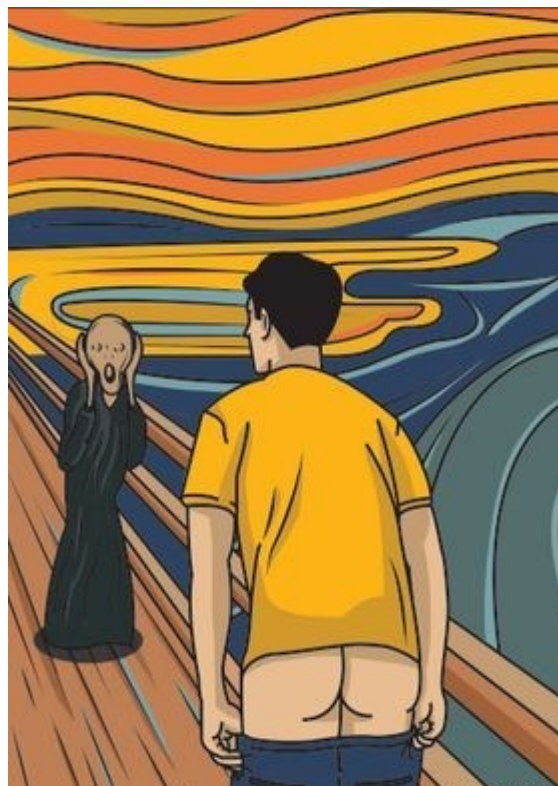
Om kennis te maken met de vereniging kan tweemaal zonder verplichting een sessie worden meegemaakt. Afwisselend wordt beoefend: stilleven, gekleed model/portret en naaktmodel.

Enige malen per jaar worden bijeenkomsten gehouden, zoals o.a., kunstavonden, workshops, expositie, etc.

De contributie bedraagt € 285,00 per jaar, bij vooruitbetaling te voldoen op IBAN nr. NL70INGB0003179972.

De opzegging van het lidmaatschap dient één maand voor het verstrijken hiervan schriftelijk te geschieden.

www.detoets.nl

periodiek, laag btw tarief

